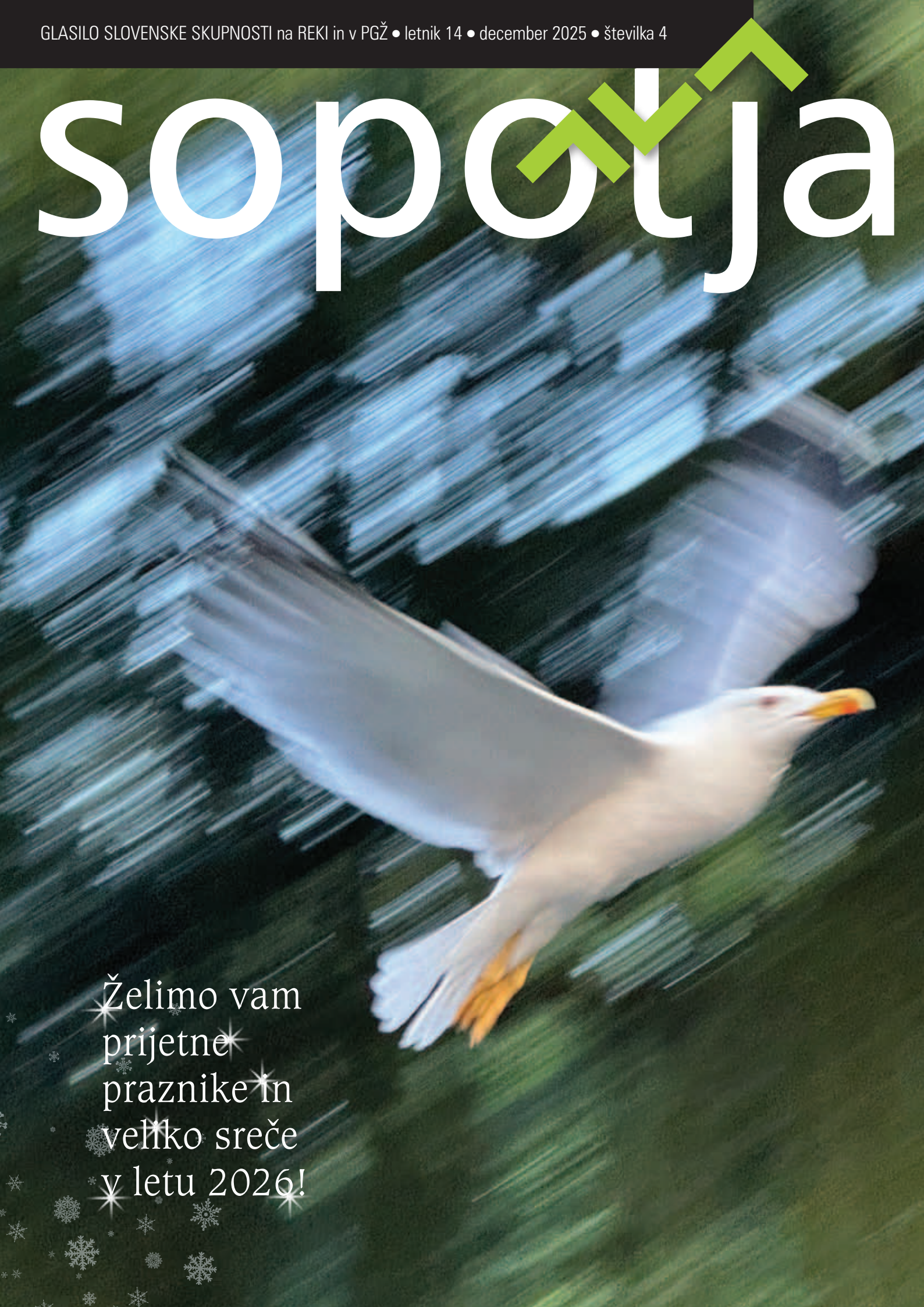

sopotlja

Želimo vam
prijetne
praznike in
veliko sreče
v letu 2026!

iz vsebine

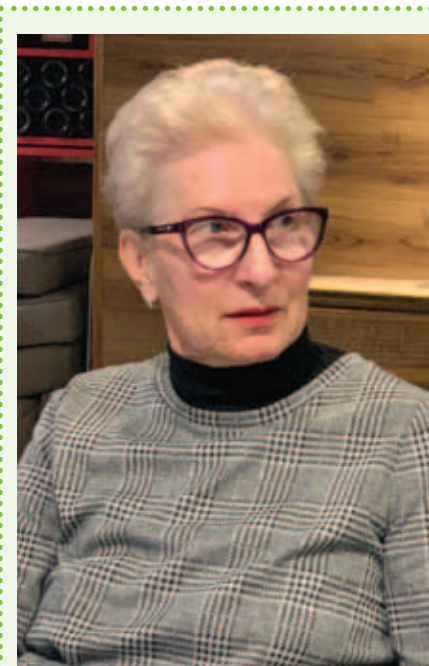
Uvodnik	3
Iz Zveze slovenskih društev na Hrvaškem	4
Iz društva	9
Iz svetov	19
DPS	19
Literarni kotiček	20
Si-T	21
Pogled z onkraj Snežnika	22
Srečanja	23
Foto kotiček	24

Še eno leta se počasi izteka. Če se pogled v tem negotovem času, polnem katastrof, ome-
ji zgolj na dejavnost slovenskih organizacij na Hrvaškem, v določeni meri ponuja nekaj
optimizma: Zveza slovenskih društev na Hrvaškem (ZSDH) je odprla lastne prostore,
vključena je v novo zamejsko koordinacijo – kulturno, društvu v Lovranu in Zadru sta obe-
ležili dvajset let uspešnega delovanja, tudi z monografijama, in h koncu se bliža ureditev
najdražje investicije za slovensko skupnost, Vzorčne turistično-izobraževalne kmetije
(VTIK) v Prezidu, kjer je to jesen potekalo tudi letno srečanje vseh društev. Sopotja med
drugim spremljajo dejavnost komisije slovenskega parlamenta za rojake zunaj meja Repu-
blike Slovenije (RS) in konferenco o vlogi slovenščine kot dodane vrednosti v gospodarstvu.
Rubrika Iz društva prinaša novice o otroškem tednu v Lokvah, razstavi likovne skupine
(LS) v prostorih Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu (USZS) ter sodelovanju LS z
društvom v Poreču, spremlja uspešen večer plesa in pesmi v organizaciji folklorne skupine
(FS), sodelovanje KPD Bazovica na reškem festivalu Porto Etno in razstavi Istoga Žorža.
Beležimo tudi gostovanja: neutrudni duet iz glasbene skupine Mimo ritma, Zdenka Kallan
Verbanac, ki zapolnjuje tudi tokratni Literarni kotiček, in Ivan Harej - Harry, je navdušil
na reškem večeru poezije narodnih manjšin, dramska skupina pa je razveselila in nasme-
jala občinstvo v Buzetu, Zagrebu in Mariboru. Spremljamo tudi razstavno dejavnost v
društvu in živahno delovanje planinske skupine (PS) ter seminar učiteljskega kadra v Za-
dru in letno srečanje rojakov v Matuljih. Žal tudi tokrat objavljamo besede v slovo,
namenjene rojakoma, ki sta leta soustvarjala dejavnost društva in ostajata v lepem in to-
plem spominu. Rubrika Si-T omenja sejo Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške
(RH) na temo Hrvaške radiotelevizije (HRT), a iz leta v leto je slišati enake ocene o nespo-
štovanju obveznosti glede programskih vsebin za in o narodnih manjšinah, bolj
razveseljiva pa je novica o zanimanju reških študentov za slovensko kulturo. Dragica Ja-
ksetič je znova zazrta v aktualno temo, tokrat umetno inteligenco (UI), v rubriki Srečanja
pa predstavljamo mlado članico društva, študentko dentalne medicine Evo Lončarić.

Naj vas ob najboljših željah za leto, ki prihaja, znova povabimo k sodelovanju v kateri iz-
med skupin KPD Bazovica, veseli bomo vašega sodelovanja. In srečno! ■ Uredništvo

Uvodnik

Vida Srdoč, foto: Marjana Mirković

KPD Bazovica, vabilo k sodelovanju: Reci in FS

V KPD Bazovica je v tej kulturni sezoni začela delovati nova lite-
rarno-recitatorska skupina, ki se imenuje **Reci**, združuje pa vse, ki
želijo spoznavati slovensko literarno dediščino, jo interpretirati ali
recitirati in sodelovati na različnih prireditvah v organizaciji dru-
štva.

K sodelovanju ste vabljeni vsi zainteresirani. Srečanja so ob sre-
dah 18.00–19.30, skupino pa vodi Vida Srdoč, dolgoletna učiteljica
z več kot trideset let bogatih izkušenj iz poučevanja slovenščine
na Reki. Stik: +385 98 4311 81.

Tudi **FS** KPD Bazovica, ki jo vodi Nataša Grlica, k sodelovanju
vabi nove članice in člane. Vaje so ob sredah ob 19. uri, vse infor-
macije pa so na voljo v tajništvu KPD Bazovica v času uradnih ur.

27. avgust / 30. september / 22. oktober / 5. november

Srečanja zamejskih gospodarske in športne koordinacije ter konferenca Tourism365

O perspektivah za mlade, foto: spletna stran ZSDH

27. avgusta je na 63. Mednarodnem kmetijsko-živilskem sejmu AGRA 2025 (23.–28. avgust) v Gornji Radgoni potekalo srečanje Zamejske gospodarske koordinacije (ZGK) s predstavniki iz Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške. Namenjeno je bilo pregledu aktualnih zadev ter predstavitvi zakonodajnega in programskega okvira za krepitev slovenskih skupnosti v sosednjih državah RS na področju gospodarstva. Dogodka so se udeležili predsednica ZSDH Barbara Antolić Vupora, njen namestnik Silvester Kmetić, predsednik Kmetijske izobraževalne skupnosti (KIS) Gorski kotar Zoran Ožbolt, predsednica Združenja za gospodarstvo (ZG) Rast Lucija Vupora in vodja njegove podružnice v Pulju, sicer predsednica tamkajšnjega Slovenskega kulturnega društva (SKD) Istra Danica Avbelj, ter predstavniki Slovensko-hrvaške gospodarske zbornice (SHGZ).

30. septembra so se Barbara Antolić Vupora, Lucija Vupora in Danica Avbelj v Opatiji udeležile 9. Mednarodne konference Tourism365 (29. september–1. oktober), namenjene globalnim trendom in spremembam v tej pomembni gospodarski panogi, ki je potrdila, da bo prihodnost evropskega turizma temeljila na trajnosti, umetni inteligenci in vplivu generacije Z. V izjemno bogatem programu je sodeloval tudi predsednik SHGZ Saša Muminović in izpostavil vrednote, kot so sodelovanje, odprta

razprava in dialog, kar da je še posebej pomembno za Slovenijo in Hrvaško pri sodelovanju na področju turizma. Direktorica Slovenske turistične organizacije (STO) Maja Pak Olaj pa je predstavila koncept trajnostnih destinacij v Sloveniji. Več: <https://slo-cro.com>

22. oktobra je v okviru dnevov Olimpijskega komiteja Slovenije - Združenja športnih zvez (OKS-ZŠZ) v Portorožu potekal posvet na temo slovenskega zamejskega športa. Na predavanjih, okroglih mizah in delavnicah so spregovorili o aktualnih temah in nadaljnjem razvoju športa, dogodka pa sta se v imenu ZSDH udeležila Barbara Antolić Vupora in predsednik SKD Gorski kotar Damijan Malnar, v okviru krovne organizacije pristojen za področje športa. Več: www.oks-zsz.si

5. novembra je v Trstu v okviru 3. letne konference ZGK potekal dogodek Gradimo prihodnost doma: perspektive za mlade v zamejstvu, in sicer v organizaciji tamkajšnjega Slovenskega deželne gospodarskega združenja (SDGZ). V programu treh tematskih panelov – Pregled trenutnega stanja: mladi, dobre prakse in izzivi v zamejstvu, Zamejstvo skozi oči mladih in Od idej do akcije: zaključki in predlogi – je v drugem sodelovala ravnateljica Doma za starejše v naselju Babinec v Varaždinski županiji Ana Antolić, v tretjem pa Lucija Vupora in Saša Muminović.

■ Marjana Mirković

3. september, Ministrstvo za kulturo (MK) RS, Ljubljana

Zamejska kulturna koordinacija (ZKK)

Prvi koraki za delovanje ZKK, foto: spletna stran ZSDH

Na MK RS se je na prvi seji sešel Koordinacijski odbor ZKK. Beseda je tekla o programu dela ter pripravi akcijskega in dolgoročnejšega načrta delovanja koordinacije.

ZKK, slavnostno podpisana 16. junija letos v Novi Gorici, predstavlja operativno in podporno platformo, ki bo omogočila dolgoročno usklajevanje, medsebojno obveščanje ter razvoj konkretnih vsebin in projektov v čezmejnem prostoru ter tako krepila širši slovenski narodni in kulturni prostor. V središču ZKK bo sode-

lovanje med kulturnimi akterji zunaj in znotraj meja RS, ne le na področju umetnosti, ampak tudi v povezavi z izobraževanjem, mladinskimi programi in jezikovno politiko.

Koordinacijski odbor je oblikovan za učinkovitejše usklajevanje med sogovorniki iz Slovenije in sosednjih držav na področju kulture, v okviru ZSDH sta vanj imenovani Jasmina Dlačić, tudi predsednica KPD Bazovica, in njena namestnica Lucija Vupora. Obe sta se tudi udeležili prve seje tega odbora. Več: www.gov.si.

■ Marjana Mirković

6. september, Spominsko pokopališče, Kapor, Rab

Slovesnost ob 82. obletnici osvoboditve taborišča

Na Rabu je tudi letos potekala slovesnost ob obletnici osvoboditve italijanskega fašističnega koncentracijskega taborišča Kapor. V spominskem kompleksu, leta 1953 zgrajenem po načrtu slovenskega arhitekta Edvarda Ravnikarja, sta naposled, tudi s finančno pomočjo Ministrstva za obrambo (MO) RS v znesku 374.000,00 evra, obnovljena Spominski park in grobišče Kapor. Celotna obnova, končana ob koncu lanskega leta, je opravljena na podlagi sporazuma med vlada RS in RH o urejanju vojnih grobišč. Spominske slovesnosti so se udeležili številni predstavniki obeh držav, slovenski minister za obrambo mag. Borut Sajovic je k spomeniku položil venec in se poklonil žrtvam fašizma. V imenu ZSDH se je dogodka udeležila tudi Barbara Antolić Vupora, medtem ko je članica dramske skupine v puljskem SKD Istra Vida Srdoč z doživeto interpretacijo Kosovelove poezije lepo obogatila kulturni program ob tej priložnosti.

Koncentracijsko taborišče Rab je bilo med drugo svetovno vojno fašistično koncentracijsko taborišče. V času delova-

nja od julija 1942 do septembra 1943 je bilo v taborišču, na območju z improviziranimi šotori, interniranih več kot deset tisoč ljudi – Slovencev, Hrvatov in Judov –, civilistov, predvsem z okupiranega ozemlja Gorskega kotarja, Ljubljanske pokrajine in Istre. Zaradi lakote, bolezni in težkih življenjskih razmer jih je umrlo okoli tisoč petsto, po poznejši premestitvi v druga taborišča v Italiji še nadaljnjih osemsto. Eno izmed najpretrsljivejših pričevanj o taborišču je napisal goranski pisatelj in raziskovalec krajevne kulturne zgodovine Slavko Malnar v knjigi Ukradeno otroštvo, tudi sam kot šestletni otrok interniran na Rab in pozneje v Gonars.

Spominjanje na žrtve taborišča Kapor nas opominja, da so mir, sožitje in sodelovanje med narodi naše skupne vrednote, so med drugim zapisali na spletni strani MO RS. Več: www.gov.si ■ Marjana Mirković

Krepitev podpore tudi v prihodnje, foto: www.dz-rs.si

16. september / 17. oktober, Državni zbor (DZ) RS, Ljubljana

Komisija DZ RS za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu, seja

16. septembra se je Komisija DZ RS za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu na redni seji seznanila s Poročilom o realizaciji načrtovanih dejavnosti in sredstvih za Slovence izven meja v letu 2024. Državna sekretarka USZS Vesna Humar je na seji med drugim izrazila zadovoljstvo in poudarila pomen vse večje finančne podpore USZS Slovincem v zamejstvu in po svetu, ne le v okviru USZS, temveč tudi drugih resorjev, in kot zelo pomemben prispevek k temu, da se dolgoročno stabilizira in poveča financiranje Slovencev zunaj meja RS, kar je potrjeno tudi na nujni seji komisije mesec dni pozneje, namenjeni proračunu za prihodnje.

V imenu ZSDH se je seja udeležila Lucija Vupora.

17. oktobra je omenjena komisija obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja. Predlog je sprejela Vlada RS 11. septembra, določa pa ukrepe za spodbujanje gospodarskega razvoja slovenskih manjšin v zamejstvu. Prvi večletni program spodbujanja gospodarstva se bo izvajal v vseh štirih državah, po vzoru na pilotni projekt, ki se letos zaključuje v Porabju. Državni sekretar na Ministrstvu za gospodarstvo, turizem in šport (MGTS) Dejan Židan je med drugim omenil vzpostavljeno športno koordinacijo in odprto prvo regijsko pisarno olimpijskega komiteja (OK) v zamejstvu, na Opčinah pri Trstu, ter do konca leta napovedal še tri podobne pisarne – v Porabju, na avstrijskem Koroškem in tudi na Hrvaškem. Več: www.dz-rs.si

■ Marjana Mirković

11. oktober, Prezid

Letno srečanje slovenskih društev na Hrvaškem

Še eno uspešno srečanje, tudi s ponudbo lokalnih dobrin, foto: Marjana Mirković

Letno srečanje slovenskih društev na Hrvaškem je tokrat potekalo v Prezidu in bilo obenem priložnost za ogled VTIK, ki je tik pred uradnim odprtjem. Pomen povezovanja in ohranjanja jezika in kulture so v pozdravnih besedah Barbare Antolić Vupora, Damijana Malnarja in Žorana Ožbolta kot gostiteljev med drugimi poudarili tudi veleposlanik RS v RH Gašper Dovžan ter gosta iz RS, dr. Breda Zalašček iz USZS in Franci Kepa iz DZ RS.

Udeležba je bila znova odmevna, zbralo se je več sto obiskovalcev, rojakov, članov in prijateljev iz večine društev. Lepo, sončno in dokaj toplo vreme je bilo, tako kot vselej, naklonjeno tudi temu dvajsetemu srečanju, zato so navzoči uživali v prehodu po mestecu in okolici, kamor jih je z zanimivo predstavitev popeljal Marko Smole, vodja etnološke zbirke rodbine Čop Palčava šiša iz bližnje vasi Plešče, ki je prava zakladnica najrazličnejših podatkov iz življenja teh krajev v preteklosti. Seveda pa je bil v ospredju ogled VTIK, katere možnosti in načrte je obiskovalcem predstavil Zoran Ožbolt, pristojen za to najdražjo investicijo RS na Hrvaškem, vredno milijon in pol evrov, ki bo imela v prihodnje osrednjo vlogo za delovanje in

razvoj tamkajšnje slovenske skupnosti na področju gospodarstva in širše. Podrobneje bomo VTIK predstavili v eni prihodnjih števil.

Celoten program je povezovala Lucija Vupora, s kulturnim nastopom so ga med drugimi obogatili tudi najmlajši iz SKD Gorski kotar, mešana pevska zbor KPD Bazovica in Encijan iz SKD Istra iz Pulja ter Trio Lipa iz istoimenskega društva iz Buzeta, ki je z igranjem razveseljeval navzoče tudi med poznejšim druženjem, kjer so se številni tudi zavrteli.

Jubilejno, dvajseto srečanje je spremljala brošura z navedbo vseh dosedanjih srečanj in uvodnimi podatki o ZSDH, ki sta jih predstavili dr. Barbara Riman in dr. Barbara Duvnjak Turšič z INV. V imenu založnika, ZSDH, je Barbara Antolić Vupora v brošuri med drugim poudarila, naj bo ta opomnik na vse drobne in velike trenutke, kot izraz hvaležnosti vsem, ki so k temu prispevali, in kot povabilo prihodnjim rodovom, da delo nadaljujejo z enakim žarom in ljubeznijo. Predsednik KPD Slovenski dom Zagreb Darko Šonc, pobudnik teh srečanj od leta 2004 in takrat tudi na čelu krovne organizacije, je zapisal, da so ti dogodki izraz živosti in povezanosti slovenske manjšine, dr. Breda Zalašček, na USZS pristojna za rojake v obmejnih županijah RH z RS, pa, da srečanje potrjuje ohranjanje bistvene vrednote rojakov – povezanost v skupnosti, ki jo družijo jezik, kultura in zgodovinski spomin. ■ Marjana Mirković

7. november, Kino Lovran

Dvajset let SKPD Snežnik

SKPD Snežnik je ob jubileju organiziralo slovesnost z bogatim programom, razglasitvijo priznanj najzaslužnejšim in prijetnim druženjem. Slavljencu so čestitali in mu zaželeli uspešno delo tudi v prihodnje številna slovenska društva, ki delujejo v okviru ZSDH, njena predsednica Barbara Antolić Vupora, veleposlanik RS v RH Gašper Dovžan, v imenu USZS dr. Breda Zalašček ter predstavniki več z društvom sodelujočih organizacij in posamezniki.

Program je pripravila in ga sproščeno povezovala Eva Ciglar, ki je pri nastanku društva izpostavila pobudnika organiziranosti rojakov v Lovranu Vasjo Simoniča, vsa leta gonilno silo društva. Na kratko se je ozrla na razvoj SKPD Snežnik in vezi z rojaki v Istri in v okviru ZSDH ter med drugim izpostavila znanstveno zasnovano monografijo z naslovom Koraki skozi čas (2024), v kateri je delovanje društva strnila vodja reške enote INV dr. Barbara Riman in bo kot dragocen zapis dediščine ostala zapisana v zgodovini Slovencev na Hrvaškem. Po besedah predsednika Vasje Simoniča, sicer zelo hvaležnega avtorici za to delo, je z željo ohraniti osebne spomine članstva in pričevanja o soustvarjanju in razvoju društva pozneje nastala tudi druga, bolj čustveno obarvana knjiga z naslovom

Naših prvih 20 let, katere besedilo se je iz srca prelivalo na papir. Pisanja se je lotil kar sam, monografija pa je bila na ogled tudi na tej svečanosti.

Večer je izpopolnil pester kulturni program. Izvajalce je na kratko predstavila Eva Ciglar, nastopili pa so: glasbena skupina Snežnik iz Ilirske Bistrice, harmonikarja, enajstletna Monika Pošćić in sedemnajstletni Dorian Rubeša, trio Lipa iz istoimenskega društva iz Buzeta in iz KPD Bazovica, recitator Vitomir Vitaz ter glasbeni duo, Zdenka Kallan Verbanac in Ivan Harej - Harry. Njuna za konec napovedana Slovenija, od kod lepote tvoje, himna številnih slovenskih društev, pa je na oder privabila vse nastopajoče in skupaj z dvorano so s pesmijo sklenili lep večer. ■ Marjana Mirković

Čestitke, veselje in druženje ob jubileju, foto: Marjana Mirković

Priznanja in zahvale

Na svečanosti so se ob podelitvi priznanj poklonili spominu na sodelujoče pri ustanovitvi društva, pokojne Vido Barbarić, Vesno Božac, Jožefo Cvetković, Ivano Mlinarević, Antonijo in Toma Petrača, Bojana Štanca in Viktorja Vrtovca.

Jubilejno plaketo kot iskreno zahvalo za dvajsetletno delovanje in spodbudo za prihodnje so prejeli soustanovitelji društva: Stanko Fatur, Boris Hrvatin, Dragica Kožul, Edvard Primožić, Vasja Simonič, Branka Širola, Ivanka Štanc in Milivoj Filipović.

Priznanje za več kot desetletno aktivno delovanje so prejeli: Ondina Draščić Kregar, Božica Duvnjak, Ivanka Havliček, Bojana Kaligarić, Vlasta Mandić, Nada Mavrić, Nives Miščenić, Emilija Širola, Danica Viskić, Vinka Vlašić in Goran Vuković.

Zahvalo za predano, nesebično delovanje v društvu pa so prejeli: Željka Alajbeg Petrović,

Branka Denjagić, Dragica Dundović, Davorin Gagulić, Delija Gagulić, Vitomir Mihalić, Zdenka Mihalić, Daniel Mikleuš, Zdenka Petričić Aničić, Marija Poklar Sandalj, Marijana Rubinić in Mara Šimunović. Priznanje je prejela tudi urednica Sopotij, ki delovanje rojakov v Lovranu spremlja od prvih let.

14. november, Hotel Bonavia, Reka

Slovenščina kot konkurenčna prednost v gospodarstvu, konferenca

Mladi predstavniki ZGK, foto: Marjana Mirković

Zanimive teme za obiskovalce, foto: Marjana Mirković

V okviru ZGK je na Reki potekalo srečanje z naslovom Ekonomske dejavnosti slovenskega jezika: jezik manjšine ali jezik dodane vrednosti?. Dogodek je organiziralo ZG Rast, v ZSDH pristojno za to gospodarsko področje, v sodelovanju s partnerskimi organizacijami iz Hrvaške (SHGZ), Italije (Slovensko deželno gospodarsko združenje (SDGZ) iz Trsta), Madžarske (Razvojna agencija Slovenska krajina (RA SK) iz Monoštra) in Avstrije (Slovenska gospodarska zveza (SGZ) iz Celovca, sicer glavna pobudnica tovrstnega povezovanja).

Na začetku je dr. Vladimir Huzjan z Zavoda za znanstveno delo Hrvaške akademije znanosti in umetnosti v Varaždinu predstavil rezultate raziskave z naslovom Koliko dijaki varaždinskih srednjih šol poznajo Slovenijo?. Sodeč po odgovorih 352 vprašanih o najrazličnejših področjih, zelo slabo in manj kot četrtina bi jih želela živeti ali delati v Sloveniji, avtor pa je med drugim

še omenil, da se kljub bližini v Varaždinu sploh ne oglašujejo slovenski kulturni dogodki in prireditve. Svoje poglede sta zatem predstavila dr. Barbara Riman z reške enote INV – med drugim je opozorila na nujnost raziskav o uporabi jezika v manjšinskem okolju med mladimi in različnih podpor, ki bi jih spodbujale k prepoznavanju pomena jezika v gospodarstvu – in mag. Dušan Tomažič s Fakultete za elektrotehniko, računalništvo in informatiko Univerze v Mariboru, sicer urednik in vodja oddaje Rojaki na TV Slovenija, ki je pozval k več poguma pri uporabi jezika in med drugim spomnil, da zunaj RS živi pol milijona rojakov, ki si želijo videti, kako se nanje gleda v Sloveniji. V nadaljevanju sta o možnostih in priložnostih slovenščine kot konkurenčne prednosti in dodane vrednosti v poslovnem svetu spregovorila dr. Klemen Lah z lektorata za slovenski jezik na Filozofski fakulteti (FF) Univerze na Reki (UR) in Marian Wakounig, predsednik Slovenskega gospodarskega foruma na Dunaju. Dr. Klemen Lah je omenil uporabo jezika na več področjih, od prevajalstva in medicine do prometa z nepremičninami, ter kot posebej pomembno navedel pripravo novega slovenskega leksikona umetne inteligence. Marian Wakounig je med drugim poudaril, da jezik odpira pot v globalni svet, in mlade pozval k podjetnosti in skupnim korakom v podjetništvo. Skupna ocena je, da so gospodarstvo, kultura in turizem področja z največ priložnostmi. Program, ki ga je povezoval Boštjan Kljun, so sklenili mladi predstavniki, obenem vodje skupin na tretjem letošnjem dogodku v okviru projekta MAJ, ki je potekal na Reki: Tamas Kovacs iz RA SK, Ingrid Scozzai iz SDGZ, Daniel Gallob iz SGZ in Lucija Vupora, v imenu ZG Rast tudi organizatorica srečanja. Dogodka so se med drugimi udeležili še Silvester Kmetič, ki je navzoče tudi nagovoril, Zoran Ožbolt in učiteljica slovenščine Lidija Mugoša Ivica, ki je tudi ob tej priložnosti spremljala štiri reške dijake, letos sodelujoče v projektu MAJ.

■ Marjana Mirković

25.–30. avgust, Lokve

SKD Prešeren, 3. otroški teden

Na več lokacijah v Lokvah – v prostoru Picirk, ki ga upravlja Goranska kiparska delavnica (Goranska kiparska radionica, GKR), družbenokulturnem centru Žaba in v okolici mesteca – je SKD Prešeren zadnje dni avgusta uspešno pripravil zanimiv in vsebinsko bogat otroški teden, tokrat že tretje leto zapored, in sicer na temo vode.

Udeležili so se ga najmlajši v starosti od pet do dvanajst let in dopoldneve preživljali v različnih delavnicah, od učenja slovenščine, spoznavanja matematike, pridobivanja likovnega in kiparskega znanja do različnih športnih dejavnosti.

Jezikovno delavnico je vodila večletna učiteljica dopolnilnega pouka slovenščine (DPS) v SKD Prešeren Darja Čubrić in osrednjo pozornost v skladu z osnovno temo otroškega tedna namenila Cerkniškemu jezeru, zanimivosti in igre iz sveta matematike pa je najmlajšim približal profesor tega predmeta Ivan Jovanović. Delavnico o vodi in skulpturi je vodil dolgoletni predsednik društva GKR Milutin Burić, z vodjo Likovne skupine (LS) v društvu in KPD Bazovica, tudi podpredsednico SKD Prešeren Tihano Karlović, sicer predavateljico strokovnih predmetov s področja likovne umetnosti na Univerzi Juraja Dobrile v Pulju, pa so otroci s podobami stripa iz svoje domišljije poslikavali majice in dežnike ter iz

papirnega mašerja izdelovali zamišljena bitja iz domačega potoka, Lokvarke. Nekateri so bili tam prvič in ure, preživete ob njem, so otroke izjemno navdušile, enako tudi športne dejavnosti, za katere je prizadevno in strokovno poskrbela domačinka Dora Marković, ki končuje študij na Kineziološki fakulteti Univerze v Zagrebu. Ob koncu je bila na ogled tudi razstava, na kateri so del otroškega ustvarjanja predstavili staršem in javnosti, pri čemer pohval obojih ni manjkalo.

Predsednica SKD Prešeren Daniela Marković nam je tudi sporočila, da so z odzivom in trudom najmlajših zelo zadovoljni in da bodo podobne prireditve nadaljevali tudi v prihodnje. Poudarila je še vso podporo USZS, Primorsko-goranske županije (PGŽ) in Občine Lokve ter pohvalila več prostovoljcev, ki so pomagali uspešno uresničiti programsko dobro osmišljene delavnice.

■ Daniela Marković, prevod n priredba Marjana Mirković

Milutin Burić govori o GKR, foto: Daniela Marković

4. september, USZS, Ljubljana

Čipke, razstava likovne skupine

USZS je v razstavnem prostoru v predverju tokrat gostil dela LS KPD Bazovica, razstavo z naslovom Čipka. Vodja LS Tihana Karlović je ob tem poudarila, da so bili z vabilom zelo počaščeni in hvaležni USZS za priložnost predstaviti del svojega ustvarjanja tudi v njihovih prostorih. Na ogled je bilo devet grafik v tehniki suhe igle, sicer že predstavljenih v društvu, ki so jih ustvarile članice Slavica Afrić, Liljana Čargonja, Renata Jerkov, Lidija Tuškan Mohar, Ksenija Mrkela, Nevenka Mudrić, Gorana Pecirep in Maja Žuvela, pri odtisih pa so jim na pomoč priskočile Suzana Lunder, Vojka Smoje in Štefi Sila Zih.

Arboretum Volčji Potok navdihujoče ustvarjalno okolje, arhiv LS

Po sprehodu po Ljubljani so članice LS obisk izkoristile še za ogled čudovitega Arboretuma Volčji Potok v bližnjih Radomljah, parka, ki je razglašen za kulturni spomenik državnega pomena in spada med najpomembnejšo vrtno arhitekturno dediščino v Sloveniji. Tam je potekala tudi njihova prva učna ura v novi kulturni sezoni, in sicer z risanjem, ki so ga navdihovali motivi parka.

V okviru sodelovanja z drugimi organizacijami pa velja dodati, da se je članica LS Mirjana Katalinić **6. septembra** v Hrvaškem saboru kulture (HSK) udeležila dvodnevne delavnice risanja portretov pod mentorstvom akademskega slikarja Roberta Samardžića, medtem ko sta Renata Jerkov in Suzana Lunder **22. septembra** sodelovali na srečanju Izmenjujmo veščine, ki je potekalo v SKD Oljka v Poreču. **Marjana Mirković**

13. september, Češki dom, Reka

Večer glasbe in folklore

Za spomin na lep večer, foto: Marjana Mirković

Na pobudo in v organizaciji FS KPD Bazovica, ki jo vodi Nataša Grlica, je v dvorani Češkega doma na Reki potekal dobro obiskan Večer glasbe in folklore v izvedbi društev narodnih manjšin z Reke in istrskega Peroja ter gostujočih skupin iz Slovenije in Srbije.

Kot je v nagovoru povedal koordinator kulturnih dejavnosti v KPD Bazovica Vitomir Vitaz, ki je povezoval program in na kratko predstavil tudi vse nastopajoče, je prireditvi na določen način botroval lanski obisk FS KPD Bazovica v Niški Banji na mednarodnem etno festivalu z naslovom Od Vardarja pa do Triglava. Gostitelj te prireditve je bilo Kulturno-umetniško društvo (KUD) Anđeli iz Jelašnice in FS se je domov vrnila polna zelo lepih vtisov in z iskreno željo vrniti gostoljubje društvu iz Srbije. Do dogovora je kmalu prišlo, da pa bi gostom obenem ponudili tudi del vpogleda v reško in širše okolje, v katerem

članstvo FS živi in deluje, so k sodelovanju povabili še folklorni skupini makedonskega KD Ilinden z Reke in istrskega društva perojskih Črnogorcev Peroj 1657, iz Slovenije pa ljudske godce, vedro in zabavno skupino Kerglci izpod Ahca iz bistrškega društva Jasen. Program je s spletom primorskih plesov napovedala FS KPD Bazovica ob glasbeni spremljavi, glasbenike pa so na oder pripeljali tudi drugi izvajalci: KUD Anđeli se je predstavilo s skupinama starejših in mlajših, s pevskim in plesnim nastopom sta navdušili tudi FS KD Peroj 1657 in KD Ilinden, posebej pa tudi vselej razpoloženi Kerglci.

Obiskovalci so uživali, nagradili vse nastopajoče z zasluženim velikim aplavzom ter čestitali za pobudo in organizacijo lepega večera, ki je oder izpopolnil s folkloro, glasbo, petjem in – kar je posebej razveseljivo – presenetljivo veliko mladih obrazov. Pravi večer glasbe in folklore, *pravi večer za dušo*, kot je bilo slišati.

Marjana Mirković

19. september, Kulturni dom, Postojna

Linhartovo srečanje v Postojni

Visoka raven izvedbe ljubiteljskih gledališč, foto: Milan Grlica

V Postojni je od 18. do 20. septembra potekalo 63. Linhartovo srečanje, najpomembnejši festival ljubiteljskih gledaliških skupin v Sloveniji. Skupno je bilo prijavljenih petindvetdeset predstav iz Slovenije in zamejstva, od katerih se jih je na regijsko srečanje uvrstilo petindvajset in na tekmovalni

spored v Postojni sedem. V spremljevalnem programu so bile odigrane še tri predstave.

Žirija je tudi letos podelila nagrade, štiri matičke in tri posebne omembe oziroma diplome, tokrat vse za igralske dosežke. Matička za najboljšo žensko vlogo je prejela Anja Garbajs za vlogo Corinne v predstavi Podeželje (Šentjabsko gledališče, Ljubljana), za najboljšo moško vlogo pa Janez Ivačič, ki je igral Viktorja v predstavi Viktor ali otroci na oblasti (Teater Magdalena, Društvo Indijanez, Maribor), ki je bila razglašena tudi za najboljšo predstavo v celoti. Matička za inovativnost je dobila predstava Labodenje po

jezeru (Gibalna skupina Hlodi, KUD Franc Kotar, Trzin). Posebna priznanja za igro sta dobila Aleksandra Kmetič in Jan Urbanija za vlogi v predstavi Labodenje po jezeru, poleg njiju pa še Matej Koren za vlogo v predstavi Tih vdih (Gledališče Mozirsko, Kulturno društvo Mozirje).

Na letošnje Linhartovo srečanje se je prijavila tudi dramska skupina KPD Bazovica s predstavo Žalujoči ostali Branislava Nušića, a se ji v tako močni konkurenci ni uspelo uvrstiti v nadaljnje kroge tekmovanja. Ne glede na to je del članov skupine 19. septembra užival pri ogledu treh predstav tega dne (Tih vdih, Art v izvedbi Loškega odra iz Škofje Loke in Labodenje po jezeru), se učil iz igre drugih ljubiteljskih gledaliških skupin in bil deležen lepega sprejema domačinov v Postojni. **Darko Mohar**

20. september, Riva, Reka

Porto Etno festival, Gastro fešta Melting Pot

KPD Bazovica je bilo tudi letos vključeno v Porto Etno festival, in sicer v del s področja kulinarike, Gastro fešto Melting Pot. Na stojnici društva sta tajnica Sandra Grudenić in rojakinja s Krka Ana Kominka obiskovalcem predstavili ponudbo sladkih dobrot, velikansko pehtranovo potico, pečeno v lončenem potičniku, ki je privabila precej pozornosti mimoidočih, med drugimi tudi reške županje Ive Rinčič, ki jo je k pokušini privabil tudi opojno dišeči, sveže pripravljen carski praženec, *šmorn*, serviran skupaj s čežano iz domače avtohtone sorte jabolk, bobovcev. Poleg domačega sadjevca in medice so bili na ogled tudi drugi izdelki, od prehranskih in makete kozolca do vezenin izpred več kot sto let. Posebno pomoč delu pri stojnici pa je tudi kot dekoracija v živo predstavljala vsestransko dejavna članica društva Liljana Čargonja, ob tej priložnosti oblečena v izjemno lepo ohranjeno, bogato babičino gorenj-

sko nošo, in v njej kljub vročini pogumno zdržala do konca prireditve.

Ana Kominka, ki sicer redno spremlja dejavnost KPD Bazovica in je že dolgo v stiku z društvom, je ob tej priložnosti povedala, da povezuje rojake na Krku in da pripravlja ustanovitev takajšnjega slovenskega društva. Sama je sicer aktivno vključena tudi v številne organizacije na Krku, povezane z ohranitvijo kulturne dediščine, in je, kot je dejala, tudi *gastro blogger*, med drugim usmerjena v motivacijsko delovanje in pisanje ter poleg kulinarike v različne druge oblike ustvarjalnosti, prav tako ima svoj profil na straneh Facebook in Instagram. **Marjana Mirković**

Liljana Čargonja, Sandra Grudenić in Ana Kominka, foto: Marjana Mirković

20.–21. september, Slovaška hiša, Reka

Večer poezije in likovna kolonija narodnih manjšin

Slovaška matica je v program predstavitev pesniških in likovnih ustvarjalcev iz vrst organizacij narodnih manjšin na Reki k sodelovanju znova povabila tudi KPD Bazovica. Na prvem večeru, posvečenem poeziji, je svoje pesmi doživeto interpretirala Zdenka Kallan Verbanac in v drugem, glasbenem delu programa nastopila tudi v duetu z umetniškim vodjem glasbene skupine KPD Bazovica Mimo ritma, Ivanom Harejem - Harryjem. V Slovaški hiši sta oba že poznana in tudi priljubljena gosta. Kot je bilo slišati med obiskovalci, so njunih nastopov vedno zelo veseli. Program je sklenil ogled razstave slik z lanske likovne kolonije, druženje pa se je nadaljevalo v vrtu Slovaške hiše, tudi ob snovanju novih skupnih načrtov z nastopajočimi iz gostitelj-

skega društva ter iz vrst madžarske, makedonske in srbske narodne manjšine.

Drugi dan srečanja je bil namenjen likovni dejavnosti, na kateri je sodelovala tudi članica KPD Bazovica Željka Podobnik, ki se je teden dni pred tem udeležila podobnega srečanja pri reškem društvu madžarske narodne manjšine (13.–15. septembra) in pozneje likovne kolonije pri rojakih v SKD Lipa v Zadru (6.–10. oktobra). **Marjana Mirković**

Večer poezije in glasbe, foto: Marjana Mirković

22.–27. september, SKD Oljka, Poreč

Dnevi slovenske kulture v Istri: Izmenjujmo veščine

Delo pridnih rok, arhiv SKD Oljka

KPD Bazovica se je v okviru letošnjih Dni slovenske kulture v Istri (DSKI) udeležila tudi dogodka v organizaciji SKD Oljka v Poreču in delavnice v sklopu projekta Izmenjujmo veščine. Ta večletni projekt je namenjen povezovanju in izmenjavi izkušenj ter pridobivanju novih znanj in veščin med različnimi ustvarjalnimi skupinami, ki v slovenskih društvih na Hrvaškem delujejo na področju likovne dejavnosti ali ročnih del, predvsem iz tradicionalnih slovenskih obrti.

23. september–6. oktober, Slovenski dom KPD Bazovica

Srečanja z medvedi v naravnem okolju, razstava fotografij

Na ogled postavljene osupljive fotografije, foto: Marjana Mirković

Zelo zanimiv in poučen večer je v društvu tokrat pripravil Center o velikih zvereh Dina Pivka, ki med drugim poučuje tudi o načinih sobivanja in varnih srečanjih z zvermi. Predstavili so potujočo razstavo z naslovom Srečanja z medvedi v naravnem okolju, ki je na Reko prišla po prvem gostovanju v Študentskem centru Politehnike v Karlovcu. Na razstavi so bile na ogled čudovite in neverjetne fotografije medvedov, posnete v snežniških gozdovih, avtorice Marjete Marinčič - Vilharjeve, tudi navzoče na odprtju. Kot je med drugim povedala, so fotografije nastajale na dolgoletnih sprehodih po snežniških gozdovih in potrjujejo, da so tudi bližnja in pristna srečanja z medvedi mogoča. Kot je poudarila, so za dober soobstoj ključni

Tokratne delavnice v Poreču sta se po besedah organizatorja in predsednice Miriam Pran poleg članic in članov gostiteljskega ter puljskega SKD Istra in buzetskega SKD Lipa udeležili tudi Suzana Lunder in Renata Jerkov iz LS KPD Bazovica. Izpod pridnih rok in pod mentorstvom sodelujočih iz vsakega društva je nastajala vrsta lepih izdelkov, od rož iz papirja in predmetov iz filca z mokrim in suhim polstenjem do fraktalnih risb in košaric, pletenih iz vrbovega in lipovega protja. Članici KPD Bazovica sta kot eno izmed tem srečanja predstavili tehniko batik na riževem papirju. Svoje delo so po zaključku delavnice, ki je potekala v domačem okolju ene izmed članic SKD Oljka, Ane Švarc, predstavili na razstavi v čudovitih prostorih Istrske zbornice, nekdanje cerkve in samostana sv. Frančiška, kjer so ob tej priložnosti gostili tudi nastop slovenskega pesnika in pisatelja Ferija Lainščka. ■ Marjana Mirković

spoštovanje do narave, gozdov in zveri ter širjenje znanja in ozaveščanje o pomenu in načinih sobivanja ljudi in velikih zveri. Moramo se pač naučiti, kako z njimi deliti pokrajino: *Ne moremo si predstavljati čudovitih gozdov brez medvedov!* Navzočim je med drugim tudi položila na srce, naj bo sobivanje po merilih narave, ki naj jo opazujejo in sledijo spremembam, te namreč živali zaznajo prej kot ljudje, ter naj prve korake storijo pri sebi, v svojem ravnanju.

Center o velikih zvereh Dina Pivka je društvu podaril tudi več lepo oblikovanih in zanimivih publikacij, sicer pa je pričakovati, da se bo tudi v prihodnje odzval in zagotovil zanimive in poučne vsebine za delavnice, ki za najmlajše potekajo v KPD Bazovica.

Odprte razstave sta po pozdravnem nagovoru Sandre Grušenič z nastopom na kitari popestrila dva izmed najmlajših članov društva, Luka Klarič in Borna Prelec Kalcina, učenca glasbenega tečaja, ki ga v društvu vodi Luka Verbanac.

■ Marjana Mirković

24. september–10. oktober, Galerija Garbas, Reka

Istog Žorž – Hommage Starom gradu

Reški umetniški fotograf Istog Žorž, tudi dolgoletni član KPD Bazovica, že desetletja beleži prizore in podobe reškega vsakdana, v bogatem arhivu njegovih fotografij pa je tudi vrsta tistih, posnetih v starem jedru mesta pred več kot pol stoletja. V poklon temu sta Pomorski in zgodovinski muzej Hrvaškega primorja z Reke in reški oddelek za spomeniško varstvo Ministrstva kulture RH organizirala razstavo Hommage Staremu mestnemu jedru, ki je vzbudila veliko zanimanje.

Kot je v katalogu razstave zapisala njena avtorica Margita Cvijetinović, *sprehod skozi staro mestno jedro spominja na potovanje skozi čas. Več kot dve tisočletji burne zgodovine se odraža na ulicah in pročeljih starega mestnega jedra. A ta zgodovina je pogosto polna težav. Vojne, potresi, neustrezna gradnja in številne rekonstrukcije so pustile svoj pečat. Propad starega mestnega jedra se je začel s potresom leta 1750 in nadaljeval z rušenjem mestnega obzidja in širitvijo mesta konec 18. stoletja, nato pa v 19. in 20. stoletju med avstro-ogrsko in italijansko upravo, ko so potekala "rekonstrukcijska*

čiščenja". Bombardiranja v drugi svetovni vojni so zravnila s tlom celotne dele starega mestnega jedra, tiste, ki so ostali, pa je uničil čas. Trideset fotografij na razstavi obuja spomin na takratni videz v času na robu propada, tik pred njegovo prenovi po zasnovi reškega arhitekta Igorja Emilija: Ti črno-beli posnetki imajo kot "vizualna kronika" dvojno vrednost – zgodovinsko, saj pričajo o pristnem stanju prostora, in umetniško, saj z neverjetnim občutkom za detajle prikazujejo vzdušje in duha stare, a umirajoče Reke, še navaja katalog.

8. oktobra pa je bila v Fotogaleriji Stolp v Mariboru odprta nova razstava Istoga Žorža z naslovom Danes je Žorževo, na ogled do 11. novembra. Avtorja in delo je predstavil kurator razstave Denis Volk, tudi pobudnik predstavitve reškega fotografa v štajerski prestolnici. ■ Marjana Mirković

Vedno zanimanje za fotografije Istoga Žorža, foto: Marjana Mirković

3. oktober / 10. oktober, Narodni dom, Buzet / Kulturni center Histrionski dom, Zagreb

KPD Bazovica: Žalujoči ostali, komedija

V okviru letnega projekta DSKI je v Buzetu na povabilo tamkajšnjega SKD Lipa gostovala dramska skupina KPD Bazovica s predstavo Žalujoči ostali avtorja Branislava Nušića, katerega besedilo je priredila dr. Kristina Riman, režiral pa Serdo Dlačič. Predstavo so si ogledali predstavniki vseh slovenskih društev iz Istre (SKD Ajda, Umag, SKD Oljka, Poreč, SKD Istra, Pulj, SKPD Snežnik, Lovran, Društvo Slovencev, Labin, in SKD Lipa, Buzet), sicer povezanih v neformalno istoimensko koordinacijo, ki med drugim pripravlja tudi DSKI. V predstavi igrajo Vitomir Vitaz (Valentin, okrajni načelnik), Darko Mohar (Roman, trgovec), Milan Grlica (Makso, nezaposlen meščan), Dubravka Dijanić (Sanja, Valentinova žena), Milena Licul (Gina, Romanova žena), Nataša Grlica (Sara, vdova) in Ivana Ilić (Danica, hišna pomočnica), šepetalka je

Slavica Vuković Bačić, za ton in luč pa skrbi Gordan Dlačič. Tudi ta uprizoritev je bila med obiskovalci zelo lepo sprejeta, kot vsakič doslej.

10. oktobra pa je dramska skupina kot prva nastopila ob slovesnem odprtju letošnje prireditve z naslovom Gledališki večeri

Dramska skupina pred nastopom v Malečniku, arhiv KPD Bazovica

narodnih manjšin (10.–19. oktober) na povabilo in v organizaciji Albanskega dramskega društva v RH (ADDH) Mërgimtari (www.kazaliste-mergimtari.hr) v Zagrebu. Sodelovali so še dramsko-literarna sekcija Bosanski behar Bošnjaške narodne skupnosti Pulja in Istrske županije (*Mujo in Fata/ Mujo i Fata*), dramska sekcija (DS) za odrasle in mlade ADDH Mërgimtari, Zagreb (*Zlata lopata/Lopata e arië*), gledališka skupina (GS) Opservatorij Poljskega KD Mikolaj Kopernik, Zagreb (*Slon*), GS Josef Václav Frič, Češka beseda, Zagreb (*Kako nastane gledališka predstava/Jak vzniká divadelní hra*) gledališče Draft, Tuzla, Bosna in Hercegovina (Priskledniki/ *Uhjebti*), ljubiteljska DS Kali Sara iz Zveze Romov v RH (*Niste pozabljeni/Najsen bistarde*), Gledališče Chekori, Skopje, Severna Makedonija (*Odmev pozabe/Eho na zaboravot*), DS Skupnosti Italijanov Novigrad - Cittanova (*Čudež za 100 evrov /El miracolo dei 100 euro*) in DS Skupnosti Italijanov Fulvio Tomizza Umag - Umago (*Umaghesi v New Yorku/Umaghesi a New York*), DS KUD Branko Radičević, Pačetin (*Čudna bolezen/Čudnovata bolest*) in Koordinacija Ruskih sonarodnjakov v RH (*Ruska svadba*) ter otroška dramska skupina Bošnjaškega KUD Sevdah, Zagreb (*Ali še ni odzvonilo?/Zar još nije odzvonilo?*).

15. novembra pa je na povabilo KD Franc Marolt Malečnik sledilo še gostovanje v Mariboru, v dvorani OŠ Malečnik. Zahvala gostitelja, društva, s katerim KPD Bazovica že več let uspešno sodeluje, izraža veliko zadovoljstvo nad nastopom: *Gostili smo odlično dramsko skupino slovenskega KPD Bazovica, sodeč po odzivu, so bili obiskovalci zadovoljni, saj so večkrat prekinili predstavo z gromkim aplavzom. Tudi igralska zasedba se je po predstavi zahvaljevala za čudovito občinstvo. ...* Gostje z Reke so si med obiskom ogledali tudi tamkajšnji gasilski muzej, kjer jim je Oskar Neuvirt predstavil zgodovino gasilskega društva in kraj, v katerem deluje. ■ **Marjana Mirković**

8. oktober, Novinarski dom, Zagreb

Seminar o programskih prijavah za sredstva 2026

Koristna navodila, foto: www.savjet.nacionalne-manjine.info

Podpredsednik KPD Bazovica Milan Grlica in Sandra Grudenić sta se v organizaciji strokovne službe Sveta za narodne manjšine (NM) RH udeležila izobraževalnega seminarja. Namenjen je bil pripravi programskih prijav na javni razpis za manjšinska društva in ustanove za proračunska sredstva za leto 2026 na podlagi novih meril za uresničevanje kulturne avtonomije narodnih manjšin.

Vodja Oddelka Evropske solidarnostne enote (ESE) Agencije za mobilnost in programe Evropske unije (EU) Matea Majdenić je ob tej priložnosti navzoče seznaniila z možnostmi programov Erasmus + za mlade in v okviru ESE. Namestnica predstojnika strokovne službe v Svetu NM RH Ida Balić pa je opozorila na praktične rešitve in primere, da ne bi prišlo do pogosto ponavljajočih se napak pri prijavah. Napovedala je tudi, da bodo na spletni strani objavljeni podrobnejša navodila in postopek v tej zvezi, skupaj z navedbo vsebin, ki ne spadajo v razpisane programe kulturne avtonomije in dvostranskih sporazumov. ■ **Marjana Mirković**

15. oktober, Slovenski dom KPD Bazovica

Spet smo skupaj, razstava fotografij

Znova zbrani, foto: Istog Žorž

Po daljšem premoru je letos znova začela delovati fotografska skupina. Šteje osemnajst članov, ki so se po večmesečnem druženju in fotografiranju na različne teme, določene na srečanjih v času od konca februarja do septembra, odločili za predstavitev. Izbor slik je pripravila tričlanska žirija v sestavi

Darko Mohar, Đilio Arbula in Ivan Marko Tomljenović ter od vsakega posameznika izbrala po njihovi oceni najboljšo fotografijo, posneto na eno izmed desetih tem: morje, cvetje, maškare, sreča, *portun*, ptice, plovila, dvorišče, pijača in poletje. Na razstavi so sodelovali avtorji, sicer aktivni tudi v drugih skupinah društva, kot so dramska, likovna, folklorna ali planinska: Đilio Arbula, Marino Dubrović, Sandra Grus, Milan Grlica, Nataša Grlica, Ivana Ilić, Milena Licul, Đani Jerkov, Renata Jerkov, Ivica Kurjega, Darko Mohar, Željka Podobnik, Ksenija Rendić,

Štefi Silas Zih, Tamara Špoljarić, Ivan Marko Tomljenović, Boris Veranić in Slavica Vuković Bačić.

Odprtje razstave je privabilo številne obiskovalce in goste, med njimi sta bila člana prijateljskega Foto kluba Sušec iz Ilirske Bistrice Stojan Spetič in Vojko Mihelj. Navzoče je pozdravila Sandra Grudenić, o delu fotografske skupine pa je spregovorila njena vodja Renata Jerkov. Z nastopom na kitari sta v kulturnem programu dogodek lepo obogatila mlada člana društva, učenca glasbenega tečaja pri Luki Verbancu, ki ju je tudi pripravil za nastop, Alek Okanović in Borna Prelec Kalcina. ■ **Renata Jerkov, prevod in priredba Marjana Mirković**

28. oktober, Slovenski dom KPD Bazovica

Marijan Gombač: Sledi duše in svetlobe, likovna razstava

V društvu se je tokrat prvič predstavil ljubiteljski slikar Marijan Gombač, član Likovnega društva Matulji, v katerem tudi sicer deluje več rojakov. Razstavlja zadnja tri leta, prvič je svoje slike postavil na ogled v Zadržnem domu v domačem Velem Brgudu, kjer živi in ustvarja, Sledi duše in svetlobe pa so njegova druga samostojna razstava. Kot je med drugim povedal številnim obiskovalcem in v poznejšem pogovoru za Sopotja, je pobuda za razstavo prišla iz PS KPD Bazovica, prek ene izmed članic, ki – enako kot on – deluje v Likovnem društvu Matulji. Ker je vodja PS Darko Mohar tudi njegov nekdanji gimnazijski sošolec, je dogovor dokaj hitro stekel.

Marijan Gombač je slikanje vzljubil v mladih letih, ko je osnovno znanje prejel od očeta, ki je tudi ljubiteljsko ustvarjal. Kljub želji po študiju na akademiji za likovne umetnosti se je odločil za strojništvo in kot diplomirani inženir na tem področju dosegel uspešno poslovno kariero. Ob vrsti odgovornih vodstvenih nalog v službi in poleg družinskih obveznosti časa za slikanje ni bilo dovolj, temu se posveča po upokojitvi. Znanje o likovni umetnosti je pridobival samostojno, pred-

Marijan Gombač, foto: Marjana Mirković

vsem v knjigah, zahvala za strokovno podporo pa gre likovni pedagoginji Jasni Levak, umetniški vodji Likovnega društva Matulji, ki ga je vpeljala v slikarske veščine. Poudari, da slika samo olja na platnu in da mu je najbolj pri srcu obdobje baroka, umetniško tehniko chiaroscuro odražajo tudi njegove tri večje slike, ki dominirajo na tej razstavi, nabožne vsebine in izrazite ekspresije. Na ogled je tudi vrsta slik različne tematike, večina portretov, v slikanje katerih se je usmeril po pohvalnih ocenah prvih del in priporočilu poznavalcev, ter cvetje, tihožitje, živali in krajine. Pohvali se, da slike s podobami svetnikov krasijo tudi cerkve v Sloveniji in na Hrvaškem: slika Sv. Andrej je tako v cerkvi, posvečeni temu svetniku v slikoviti kraški vasi Goče, rojstnem kraju njegove matere, slika z naslovom Kamenjanje sv. Štefana, začasno v kapeli, bo po končani obnovi postavljena v cerkvi v Postojni, medtem ko je v Liscu v obmejni občini Klana slika z naslovom Sv. Jurij, v domači cerkvi, v Velem Brgudu, kjer on živi in ustvarja, pa slika Sv. Kozma in Damijan. ■ **Marjana Mirković**

3. november, Slovenski dom KPD Bazovica

Skupščina društva

Skupščino KPD Bazovica je pred polno dvorano društva vodila predsednica Jasmina Dlačić in med drugim za dnevni red napovedala sprejem finančnega in vsebinskega načrta društva za prihodnje leto. Potrditev teh je namreč nujna za prijavo na aktualno odprte razpise, dokument pa so pripravili v sodelovanju z vodji skupin, ki delujejo v društvu. KPD Bazovica se sicer prijavlja na razpise Urada vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Sveta za narodne manjšine RH, Primorsko-goranske županije (PGŽ) in Mesta Reka.

Dobro odziv na skupščino, foto: Marjana Mirković

Jasmina Dlačić je pri predstavitvi dogajanj tudi v prihodnje napovedala sodelovanje društva na tradicionalnih letnih prireditvah v Sloveniji, kot so Pevski tabor v Šentvidu pri Stični, revija Primorska poje in dogodek Dobrodošli doma, v koledarju za Hrvaško pa izpostavila srečanje planinskih društev iz sosednjih

držav RS, ki bo leta 2026 v organizaciji PS KPD Bazovica potekalo v Gozdnem parku Golubinjak. Na področju založništva se obetata izid monografije o reškem umetniškem fotografu Istoga Žorža in pesniški prvenec Zdenke Kallan Verbanac z ilustracijami sodelujočih v likovni skupini društva. Društvo si želi tudi v prihodnje delovati na doseženi ravni, privabiti mlade ter poučevati in ohranjati slovenski jezik, veseli bodo novih članov, predvsem v MePZ, folklorni, dramski in obnovljeni fotografski skupini, ali v novi, literarno-recitatorski skupini Lira pod vodstvom Vide Srdoč. Predlagani programi vseh skupin so finančno ovrednoteni in uvrščeni v načrtovano dejavnost, uresničevali pa se bodo glede na odobrena sredstva, je še povedala Jasmina Dlačić ter se po soglasni potrditvi finančnega in vsebinskega načrta za leto 2026 ob koncu še zahvalila vodjem skupin in vsem, vključenim v aktivno delovanje društva. Podrobnejše informacije o načrtovanem za leto 2026 so vsem zainteresiranim na vpogled v tajništvo. ■ **Marjana Mirković**

IZ PLANINSKE SKUPINE

29.–31. avgust, Planinsko učno središče (PUS) Bavšica: Planinska akademija

Dvaintridesetčlanska skupina PS KPD Bazovica, v kateri so bila tudi tri dekletca, še ne stara pet let, Kaja, Mila in Sara, se je skupaj z vodičema Špelo Kralj in Andrejem Barovičem iz PD Snežnik iz Ilirske Bistrice udeležila poletnega planinskega usposabljanja. Potekalo je v glavnem učnem središču Planinske zveze Slovenija, v dolini Bavšica, obdani z visokimi gorami, k doživetju izjemne narave pa je prispevalo tudi lepo vreme.

Prvega dne je bilo na programu poučno in izredno zanimivo predavanje z naslovom Moderna navigacija v planinstvu. Damjan Pipan (sicer dolgoletni in izkušen vodnik iz PS KPD Bazovica, op. ur.) nas je seznanil, kako pri pohodništvu na mobitelu uporabiti aplikacijo Outdooractive, ki omogoča pregled celotne ali dela prehojene poti, merjene v metrih. Kaže tudi razliko v nadmorski višini pri vzponih in spustih, dolžino hoje po ravnem, porabljen čas in še marsikaj.

Naslednjega dne smo pot začeli pri trdnjavi Kluže, pri tunelu iz prve svetovne vojne in ob kanjonu reke Koritnice, jo prečkali prek več manjših lesenih mostov in uživali v njenem žuborenju. Pot nas je mimo avstro-ogrskega vojaškega pokopališča, na katerem je pokopanih približno šeststo vojakov, padlih med prvo svetovno vojno, peljala dalje do Ravelnika, kjer so v muzeju na prostem, ki je del Poti miru, vidna številna pričevanja tega obdobja: strelski in povezovalni jarki, kaverne, bunkerji in krater od granate ... Na približno osem kilometrov dolgi poti smo prečkali tudi reko Sočo in med drugim občudovali kajakaše, ki so uživali v tem privlačnem adrenalinskem športu. Ob vrnitvi v dom nam je Damjan pokazal več zemljevidov in grafikone, shranjene v aplikaciji Outdooractive, Andrej Grlica (tudi dolgoletni član in izkušen vodnik iz PS KPD Bazovica, op. ur.) pa nam je spregovoril o varnem gibanju v gorah. Kot je med drugim poudaril, je pred pohodom pomembno proučiti stezo, poskrbeti za udobna oblačila in ustrezno obutev, tudi za deževno vreme, ter zagotoviti dovolj pijače ... S pomočjo fotografij nam je prav tako nazorno pokazal, kam in kako se je najvarne-

Ob tabornem ognju, arhiv KPD Bazovica

je zateči v primeru neurja in podobnih situacijah.

V skupini smo oba večera s skupnimi močmi sami pripravili hrano, zunaj doma še taborni ogenj, pred spanjem ob živahnem in veselem pogovoru odigrali še kakšno družabno igro, pred odhodom pa združili moči pri čiščenju in dom zapustili urejen, nared za naslednje skupine.

Velika zahvala organizatorju in vodniku Andreju Grlici ter ostalim vodnikom, Špeli Kralj, Andreju Baroviču, Damjanu Pipanu in Andreju Moharju.

■ **Renata Jerkov, prevod Marjana Mirković**

7. september, Spominska slovesnost v počastitev bazoviškimi junakom

Letos je potekala že 80. spominska slovesnost v poklon Bazoviškim junakom, Ferdu Bidovcu, Franju Marušiču, Zvonimirju Milošu in Alojzu Valenčiču. V okviru raznovrstnega večdnega programa na več lokacijah je bil tudi letos na dan osrednje svečanosti organiziran planinski pohod na bližnji hrib Kokoš. Tudi tokratnega, jubilejnega 45. pohoda se je udeležilo več članov PS KPD Bazovica, društva, ki nosi ime po tej vasici v zaledju Trsta, tudi simbolu slovenskega upora proti fašizmu.

Udeleženci pohoda, ki je tokrat trajal približno štiri ure skupaj s postanki, smo prišli iz več planinskih društev in se okrog devete ure zbrali pri Kalu v Bazovici. Tam smo prisluhnili dobrodošlici, s katero nas je uvodoma pozdravil predsednik Zveze slovenskih športnih društev (ZSSD) Ivan Peterlin. Na pohod smo se odpravili v dveh skupinah, po krajši in daljši poti, obe pa se združita pri koči na Kokoši, ki se nahaja na vrhu Jirmanec. Po krajšem oddihu smo se vsi skupaj odpravili do bazovske gmajne na osrednjo slovesnost pri spomeniku bazoviškimi junakom, kjer smo bili pohodniki deležni velikega aplavza navzoče množice obiskovalcev, gostov in sodelujočih. Svečanost, ki jo je napovedala godba na pihala in izpolnil bogat kulturni program, je s svojo udeležbo in govorom posebej obogatila častna gostja, predsednica RS Nataša Pirc Musar, ki je med drugim poudarila, da je naša skupna odgovornost, da

ohranjamo svobodo, spoštujemo pravice vseh ljudi in gradimo družbo, kjer je raznolikost vir razvoja in moči, ne pa konfliktov. Na pomen in ohranjanje svobode sta med drugim v svojih besedah opozorila tudi slavnostna govornika na prireditvi, zgodovinarica Marta Verginella in pisatelj Paolo Rumiz.

Prireditev je bila izvedena z veliko dostojanstva in zaznati je bilo lep občutek pripadnosti. Položeni venci k spomeniku so bili še ena zahvala bazoviškimi junakom. Velika hvala njim in vsem junakom, ki so s svojim pogumom pisali zgodovino – zgodovino, ki nas spominja, opominja in uči za naš lepši in boljši jutri. ■ **Sandra Grus, prevodi n priredba Marjana Mirković**

Pri spomeniku, foto: Milivoj Filipović

13. september, Na Učki z otroki in starši

Za tretji letošnji izlet z otroki in starši je bila namesto sprva načrtovanih precej oddaljenih Sviščakov na koncu izbrana Učka. Tokrat devet otrok, nekaj staršev in zelo dobro pripravljen program. Najprej navzdol, s Poklona proti ranču

Prek Banine, foto: Ivana Ilić

na južnih obronkih Učke. Tam je skupino, ki jo je vodil izkušen vodnik PD Opatija in PS KPD Bazovica Milivoj Filipović, pričakal lastnik ranča Đani Jakotić. Otroci so z jabolki in korenčki hranili konje, se podružili z gosmi, si v hlevih ogledali tri bike in vsekakor uživali v druženju z živalmi, saj jih nimajo priložnosti videti v svojem vsakdanjem mestnem življenju. Potem so se še spustili do velikega slapa na potoku Banina. Skrit v kanjonu potoka je s kar veliko vode od preteklega deževja navdušil otroke in starše. Kot je rekel mali Dominik, *pre, pre, pre* in tako najmanj desetkrat – *prelepo!* V eni luknji so našli močera, nekajkrat prestopili potok, uživali.

Seveda se je bilo treba po dolgem spuščanju tudi povzpeti nazaj do Poklona. Pri tem ni bilo težav. Na Poklonu so bili v domu vsi deležni lepega sprejema dežurnih članov PD Opatija, Gordane in Arturja Stojić, dobili čaj in narisali nekaj vtisov s preteklega izleta. Razstava njihovih likovnih in fotografskih del bo predvidoma odprta na začetku decembra, v okviru miklavževanja.

Še enkrat se je pokazalo, da so izleti z otroki zelo navdihujoči, polni vedrine in sproščujoči. V letu 2026 bo pripravljenih še nekaj takšnih izletov. ■ **Darko Mohar**

Razgled na Kvarner, foto: Marino Dubrović

27. september, Od Preluka do Rukavca

Predviden izlet na Peč – Tromejo je bil odpovedan, manjša skupina PS pa je bila navzoča na proslavi z naslovom 50 let planinske poti SPD Trst Vertikala, ki je potekala 5. oktobra, prav na Tromeji, začetni točki poti.

Da ne bi ostali doma na kavču, so se planinci organizirali in sklenili prehoditi del

Lisinske poti, in sicer tisti del, ki se začne na 0 metrov nad morjem, na Preluku, in gre vse do cerkvice svetega Luke Evangelista na 320 metrih nad morjem, v naselju Rukavac. Lep dan, dišave Mediterana, lepi razgledi – kaj več ni bilo potrebno. Na železniški postaji v Matuljih (priljubljen *štacijon*) so si uspeli pogledati notranje prostore in začitati še vedno močan avstro-ogrski duh postaje, zgrajene leta 1873 na višini 212,986 metra nad morjem. Od tod do Rukavca je bila še slaba ura hoje, a nagrada za prehojeno pot je bil krasen razgled na Reko in Kvarner. Turo so zaključili in nato naredili analizo na Preluku. ■ **Darko Mohar**

5. oktober, Proslava ob 50-letnici otvoritve Vertikale

S proslave, foto: Marino Dubrovič

Planinsko pot Vertikala je vzpostavilo Slovensko planinsko društvo (SPD) Trst, povezuje pa vrh Peč – Tromeja, stičišče treh držav – Italije, Avstrije in Slovenije, z Jadranskim morjem v Trstu. Po italijanski strani, ki povezuje kraje, kjer živijo Slovenci, pa je Vertikala dobila ime Pot Slovencev v Italiji. Pot, ki naj bi povezovala ne samo Alpe in Jadran, ampak tudi prebivalstvo na tem območju in planince, ki jih v te kraje vabijo prelepe gore.

Proslavo, načrtovano na vrhu Peči, so zaradi izredno slabega vremena preselili v dvorano Kmetijskega konzorcija v Žabnicah - Camporosso pri Trbižu. Program je povezovala predsednica SPD Trst Loredana Gec in se zahvalila vsem, ki so pripravili in odprli to pot, enako tistim, ki njihovo delo nadaljujejo in so jo s svežimi idejami in rešitvami posodobili. Napisan je nov Vodnik po poti, pripravila sta ga Jasmin Rudež in Maksimiljan Kralj (predstavitve je aprila letos potekala tudi v KPD Bazovica), dodani so žepni dnevnik in knjižica za zbiranje žigov ter tudi

značke, majice in nalepke. Postavljene so dvojezične table, pot je opremljena z žigi, prenovljeno pot pa so odprli z odkritjem informativne table.

Navzoče na proslavi so nagovorili deželni svetnik Furlanije - Julijske krajine Marko Pisani, generalni konzul RS v Trstu Gregor Šuc, županja Kranjske Gore Henrika Zupan in podpredsednik Planinske zveze Slovenije (PZS) Martin Šolar. Slavnostni govornik, alpinist Igor Škamperle, je ob koncu svojega govora dejal, da je *dobro, da dragoceno dediščino, ki smo jo prejeli, v naravi in s človeškimi dejanji, primerno vrednotimo in posredujemo naprej!* A več spominov izpred petdesetih let je predstavil inženir Pino Rudež, nekdanji predsednik SPD Trst in eden od avtorjev te poti. Za kulturni program so poskrbeli MePZ Rdeča zvezda iz Saleža ter harmonikarici Ivana Kresevič in Lara Fortunat.

Svečanosti se je kljub slabemu vremenu in veliki oddaljenosti udeležila tudi skupinica iz naše PS, da se tako ohranjata bratska povezanost in prijateljstvo, ki trajata že več kot dvajset let. ■ **Darko Mohar**

26. oktober, Izlet s PD Opatija na Slivnico in Cerknisko jezero

Na Slivnici, foto: Milivoj Filipović

Po ogledni turi, ki so jo pred mesecem dni naredili Milivoj Filipović, Marinka Koželj Stepic in Darko Mohar, je izgledalo, da je za skupni izlet s PD Opatija vse pripravljeno. Le v Cerkniskem jezeru je bilo zelo malo vode. Potem je pred samim izletom vse krenilo narobe: Darko Mohar je zbolel, vremenska napoved je bila zelo slaba, avtobus je bil samo delno poln, pa še od tistih, ki so bili prijavljeni, jih deset zjutraj ni prišlo na avtobus.

Izlet je le stekel, kljub močnemu dežju se je dvajset planincev odločilo za vzpon, deset jih je ostalo kot skupina B v Cerknici.

Spremenjena je bila tudi smer vzpona, opuščen je načrtovan vzpon iz vasi Martinjak, ker je strm in v takem vremenu zelo spolzek. Po približno dveh urah je skupina le prispela na vrh, se spočila, posušila in najedla v planinski koči, znani po zelo dobri hrani, ter se spustila po isti poti nazaj v Cerknico. Medtem je skupina B obiskala Center za obiskovalce Cerknisko jezero in muzej Jezerski hram v Dolenjem Jezeru, se sprehodila ob jezeru in uživala na svoj način. Tudi jezero se je začelo polniti in je pokrilo veliko večji del doline kot v času ogledne ture.

Na poti domov so si še ogledali Center o velikih zvereh Dina v Pivki in zaključili, da je bil izlet zelo lep. Slab začetek, dober konec, pravi star slovenski pregovor.

■ **Darko Mohar**

4. oktober, Društveni dom Hangar, Matulji

Letno srečanje rojakov

Svet slovenske narodne manjšine (SNM) Občine Matulji je tudi letos za člane ter druge rojake in prijatelje pripravil letno srečanje v matuljskem Hangarju. Tudi tokrat so se poleg gostov zbrali številni obiskovalci iz Matuljev in okolice ter izrabili priložnost za seznanitev z delom omenjenega sveta, navezovanje novih stikov ali druženje.

Navzoče je v imenu organizatorja pozdravil predsednik Sveta SNM Občine Matulji Robert Bavčar, zatem pa tudi vodilna predstavnik Sveta SNM PGŽ Vasja Simonič in Sveta SNM Mesta Reka Boris Rejec.

Ker matuljski svet že vsa leta od izvolitve 2015 podpira pouk slovenskega jezika in kulture, ki po modelu C poteka v tamkajšnjih šolah, so kulturni program tudi letos s pristrčnim nastopom, kot to znajo otroci, izpolnili učenci OŠ Dr. Andrija Mohorovičič iz Matuljev in njenih podružničnih šol v Jušičih in Rukavcu. Za nastop jih je pripravila učiteljica Romana Turkušič Škrab, ki je prireditev tudi povezovala in med drugim povedala, da ima v omenjenih treh šolah letos skupno že več kot osemdeset učencev! Otroci so ob tej priložnosti recitirali pesem Na trgu Dragotina Ketteja in zapeli priljubljeno Kekčevo pesem, slovenske pesmi je na harmoniki zaigral Luka Šamanič, Mojca Smajila iz Podgrada pa je prebrala svoj spis v slovenščini, posvečen noni. Druženje se je tudi tokrat še dolgo nadaljevalo, ob vedrih zvokih harmonikarja Željka Valenčiča in kitarista Igorja Licula.

■ **Marjana Mirković**

Tudi letos nastopili učenci pouka slovenščine, foto: Boris Rejec

Znova uspešno in koristno srečanje, arhiv Vide Srdoč

9.–11. oktober, Mestna knjižnica, Zadar

Seminar za učitelj(ic)e slovenskega jezika na Hrvaškem

Letni seminar za vse, ki poučujejo slovenščino na Hrvaškem, je tokrat potekal v prostorih Mestne knjižnice Zadar v organizaciji reške enote Inštituta za narodnostna vprašanja (INV), pristojne za področje izobraževanja na Hrvaškem, ki jo vodi dr. Barbara Riman, ter v sodelovanju z ZSDH in tamkajšnjim SKD Lipa, navzoči sta bili tudi obe predsednici slednjih, Barbara Antolič Vupora in Darja Jusup. Sodelujoče so uvodoma poleg omenjenih pozdravili še predstavniki ministrstev za izobraževanje RS in RH ter Zavoda RS za šolstvo.

Namen seminarja je zagotoviti strokovno podporo učiteljem slovenskega jezika, spodbuditi izmenjavo izkušenj ter krepiti sodelovanje med izobraževalnimi ustanovami in slovenskimi organizacijami, so med drugim zapisali na spletni strani www.inv.si. Na seminar se je odzvala večina učiteljic in učiteljev slovenščine iz vse Hrvaške, na programu pa so bila strokovna predavanja, delavnice in razprave o sodobnih pristopih k poučevanju slovenskega jezika ter predstavitev delovanja posameznih učiteljev in tudi društev. Ob tej priložnosti so predstavili tudi dvojezično slovensko-hrvaško slikanico z naslovom Čuvec Nuček / Čukić Nukić avtorice Helene Janežič, sicer vodje zbirke tiskov Slovencev zunaj RS v Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) v Ljubljani, ki se je srečanja tudi udeležila. V programu sta iz KPD Bazovica sodelovali tajnica Sandra Grudenic, ki je navzoče seznanila z izkušnjami in novostmi, povezanimi s prijavami na razpise, in učiteljica DPS v društvu Vida Srdoč.

Poleg strokovnega dela je bil seminar tudi priložnost za druženje in povezovanje ter ogled likovne razstave 18. slikarske kolonije Jože Arzenšek 2025, ki jo pripravlja SKD Lipa, društvo, ki letos obeležuje dvajset let uspešnega delovanja, vsa leta pod vodstvom Darje Jusup. Društvo se je pohvalilo tudi z novim knjižnim naslovom v založbi SKD Lipa, dvojezično slikanico V čarobnem gozdu / U čudesnoj šumi avtorice Vesne Bilić, članice društva, z ilustracijami Evelin Dornik - Gregov, ki odslej bogati tudi knjižne police v KPD Bazovica.

Velja dodati, da je Ministrstvo za znanost, izobraževanje in mlade RH 29. avgusta letos potrdilo kurikulum za poučevanje slovenskega jezika in kulture po modelu C v osnovnih in srednjih šolah na Hrvaškem. Sklep je bil 10. septembra objavljen v uradnem listu Narodne novine (NN 119/2025), velja pa od šolskega leta 2025/26.

■ **Marjana Mirković**

Bavšica v srcu

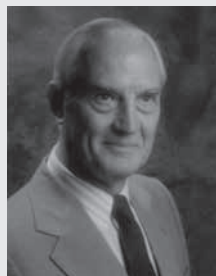
Na deževen dan planinci so se v Bavšico odpravili, Planinsko učno središče, kjer večkrat so bili. Med potjo močno je deževalo. Kdo bi si mislil, da čez noč vse bo prenehalo in zjutraj sonce posijalo. V gozdu čakal nas je dom. Pogled na levo pade mi na Rombon, ki se dviga nad Bovško kotlino. Pogled na desno pade mi na Bavški Grintavec, planino. Iz doline mogoče se je povzpeli na vrhove Loške stene, v Julijskih Alpah še na druge grebene. Z novim dnem gremo na prijeten sprehod okoli doline. Zidovi trdnjave Kluže šepetajo nam zgodbe preteklih dni zgodovine. Obdaja nas neokrnjena narava, glas ovac, zelena trava. Do kala Koritnice žvrgolijo ptice. Na enem delu Koritnica se steka v Sočo, smaragdno reko, očarujočo. Naša vodnika, Damjan in Andreja, oba sta nam s svojimi punčkami celo pot polepšala. In kako pohvalno je tudi to, da jim že od malih nog ljubezen do planinarjenja vsajajo! V domu zvečer veselo kramljanje, predavanje, večerja, igrice, gremo na spanje. Pred domom zunaj ogenj je še gorel, na kitaro Andrej špilal je in pel. Novo jutro, odhajamo. Na svidenje, Bavšica, morda še kdaj pridemo v tvoj planinski raj ...

■ Zdenka Kallan Verbanac, september 2025

Novoletna čestitka

Pride čas, ko naše srce in misli objame tišina. Čas, ko se umaknemo od mestnega hrupa, da najdemo svoj mir. Taki predahi so kratki. Uživajmo v teh trenutkih, trenutkih globokega zadovoljstva in ljubezni, v tistem božičnem večeru, naj nas popelje v novo leto 2026.

■ Zdenka Kallan Verbanac

Marijo Pangos
(25. avgust 1933 – 30. avgust 2025)

Na Reki je v 92. letu starosti umrl Marijo Pangos, dolgoletni in dejaven član KPD Bazovica.

V društvo ga je kot petnajstletnika pripeljal stric leta 1948, uradno se je včlanil na začetku leta 1959 in vselej rad prihajal – to mu je zelo veliko pomenilo, je ob koncu leta 2007 povedal urednici takratnega glasila Kažipot ob šestdesetletnici delovanja KPD Bazovica, ob jubileju, ki je tudi njemu prinesel priznanje. Društvo mu je podelilo zlato plaketo za dolgoletno, požrtvovalno in uspešno delovanje: kot navaja monografija o društvu (Slovenski dom KPD Bazovica avtoric Barbare in Kristine Riman), je v mešanem pevskem zboru namreč prepeval skoraj štiri desetletja (1969–2007), bil v ožjem vodstvu društva kot član upravnega odbora KPD Bazovica (1996–2006) in vrsto let opravljal številne druge dolžnosti, najdlje predvsem kot član odbora samoupravnega nadzora društva oziroma poznejšega nadzornega odbora (1978–2006).

Vodstvo KPD Bazovica je družini pokojnega rojaka, ki članstvu ostaja v lepem in toplem spominu, poslalo izraze globokega sožalja.

Marijo Pangos počiva na novem reškem pokopališču Drenova.

■ Marjana Mirković

Marija Travner
(Celje, 1943 – Reka, 2025)

Članstvo KPD Bazovica je 16. novembra v svojem 82. letu zapustila tudi rojakinja Marija Travner, rojena Vivoda.

Marija Travner je bila v društvu vsestransko dejavna dolga leta, od včlanitve na začetku 70. let 20. stoletja: najprej v mešanem pevskem zboru, tudi kot solistka, vse do leta 2020. Kmalu se je vključila še v dramsko skupino, med drugim je bila kostumografka pri predstavi Piknik s tvojo ženo Andreja Jelačina in v režiji Alojza Usenika, komediji, ki je doživela več kot sto uspešnih uprizoritev. Sodelovala je tudi v vodstvu društva in bila v več mandatih članica nadzornega odbora. Od prvih volitev svetov slovenske narodne manjšine (SNM) na Reki in v Primorsko-goranski županiji je bila večkrat izvoljena na obeh ravneh, na mestni ravni v štirih mandatih (2003–2007, 2007–2011, 2011–2015, 2015–2019) in na županijski v treh (2004–2007, 2007–2011, 2011–2015). V zahvalo za dolgoletno, požrtvovalno in uspešno delo je kot ena najzaslužnejših prejela priznanje, zlato plaketo društva, dodeljeno na slovesnosti ob 60-letnici delovanja KPD Bazovica novembra 2007.

Družina, prijatelji in rojaki so Marijo Travner na zadnjo pot pospremili 20. novembra na reškem pokopališču Kozala. Od nje se je poslovila tudi skupina pevk in pevcev MePZ KPD Bazovica, besede z zahvalo in v slovo pa ji je izrekel predsednik zbora in tudi sveta SNM na Reki Boris Rejec. ■ Marjana Mirković

3. oktober, Vlada RH, Zagreb

Svet za narodne manjšine RH, seja

Svet za narodne manjšine RH (NM RH) se je na tematski seji seznanil s poročilom Hrvaške radiotelevizije (HRT) o programih, namenjenih informiranja pripadnikov narodnih manjšin v RH v letu 2024, ki pa ga ni sprejel. Skupna minutaža na to temo v letu 2024 je, kot vsa leta doslej, še vedno nezadostna, poudarek v prispevkih je na količini namesto na kakovosti in v primerjavi z letom 2023 je v informativnem programu znova ugotovljen večji upad minut, namenjenih narodnim manjšinam, predsednik Sveta NM RH Tibor Varga pa je še izrazil nezadovoljstvo zaradi nezainteresiranosti ključne manjšinske oddaje Prizma za dejavnost Sveta NM RH, kar da naj bi bilo *neugodno za manjšinski svet nasploh, ker je Svet NM RH krovno državno telo, utemeljeno za vseh 22 narodnih manjšin RH*. Pozitivno je sicer ocenjen napredek v minuti (53%) in številu (31%) TV-oddaj Manjšinski mozaik, medtem ko je znova poudarjeno, da je v celotnem programu HRT še vedno premalo vsebin, namenjenih pripadnikom narodnih manjšin.

20. oktober, Lektorat za slovenski jezik, FF UR

80-ta: desetletje mladih, predstavitev knjige

Slovenski publicist, urednik, oblikovalec, književnik in glasbeni poznavalec Žiga Valetič je na FF UR študentom in

Naslovnica zanimive knjige, foto: www.knjigarna.buca.si

4. novembra je Svet NM RH v Izjavi najostreje obsodil nasilno prekinitev kulturne prireditve Dnevi srbske kulture v Splitu v organizaciji tamkajšnjega Srbskega KD Prosvjeta – Pododbor Split. *Sovražni govor ob prireditvi, ki jo je finančno podprl Svet NM RH, je absolutno nedopusten in podpiramo pristojne, da storijo vse potrebno in krivce kaznujejo*, je zapisano v Izjavi, ki ob koncu dodaja vabilo vodstvu in članom omenjenega KD na osrednjo prireditev Kulturna ustvarjalnost narodnih manjšin v dvorani Lisinski v Zagrebu, ki bo 30. novembra 2025.

Več: www.savjet.nacionalne-manjine.info

■ Marjana Mirković

HRT se že leta poživlja na svoje obveznosti, foto: www.savjet.nacionalne-manjine.info

drugim zainteresiranim obiskovalcem predstavil svojo knjigo 80-ta: desetletje mladih. Osrednji del je bil namenjen pregledu takratnih ključnih skupin in pojavov slovenske pop in rock glasbe ter njenemu širšemu kulturnemu in družbenemu pomenu. Žiga Valetič je poudaril, da so osemdeseta leta predstavljala enega najživahnejših in najplodnejših obdobij slovenske glasbene ustvarjalnosti. Študente je popeljal skozi razvoj takratne glasbene scene, od punk gibanja in novovalovskih skupin do pop fenomenov, ki so odločilno zaznamovali glasbeni prostor nekdanje Jugoslavije. Ob tem je izpostavil tudi družbeni kontekst, znotraj katerega je glasba delovala kot prostor svobode, identitete in kreativnosti.

Dogodek je pripravil lektor za slovenski jezik dr. Klemen Lah, ki meni, da so gostovanja dragocena priložnost za poglobljanje zanimanja za slovensko kulturo med mladimi na Reki. Potekal je v okviru izbirnega predmeta Uvod v slovensko kulturo in civilizacijo, ki se izvaja drugo leto zapored in je namenjen približevanju slovenske zgodovine, umetnosti, kulture in družbe reškim študentom. Veliko zanimanje – vpis je znova omejen – potrjuje, da so teme s področja slovenske kulture na Reki izjemno dobro sprejete, kar je potrdila tudi omenjena predstavitev.

■ Povzeto po sporočilu lektorja

Sem to kolumno napisala jaz ali umetna inteligenca?

Umetna inteligenca je prispela tudi do mene. Dolgo sem bežala pred njo, obljudljala sem si, da *tega pa res ne*, in trdila, da tega res ne potrebujem. Nisva se še popolnoma spoprijateljili. Le sprejela sem jo kot nekaj, pred čemer ni treba ali pa sploh ni moč ubežati. Tu je, vzemi jo ali jo pusti.

K tej sprajljivosti z noviteto so pripomogli dve besedili in ena sodelavkina izjava. Nek ponedeljek zjutraj sva se namreč spet srečali v pisarni in takrat mi je vsa navdušena povedala: "Veš, da sem vprašala UI, kako moram narediti komunikacijski načrt, da bo dober, in zakaj ga sploh moramo imeti? In veš,

Dragica Jaksetič

kako odlične in kako temeljite in celovite odgovore sem dobila? Neverjetno!" In potem še prej omenjeni besedili. Prvega smo dobili v prevod za domačo nalogo na tečaju za francoščino. Naslov je bil: *Umetna inteligenca – ali bo nadomestila človeka?*. Drugi je bil članek priljubljene novinarko Dela (Sobotne priloge) Vesne Milek, ki je nastal v pogovoru s slovenskim (krasnim!) jezikoslovcem dr. Kozmom Ahačičem, predstojnikom Inštituta Frana Ramovša za slovenski jezik. Naslov članka je bil *Ali bomo zaradi umetne inteligence kot človeštvo bolj neumni?*. Oba naslova se končata z vprašajem. Ne slučajno. Umetna inteligenca prinaša milijon vprašajev za ves svet.

A vendarle obstaja tudi nekaj tolažilnih odgovorov. Tudi zame, saj moram priznati, da sem ob vse večji uporabi UI okrog sebe začutila tesnobo, skrb in dvom ter se še bolj spraševala, kam ta UI vodi naš svet. Kozma Ahačiča, ki tudi sam pravi, da se v dobi UI skrivajo neverjetni potenciali in tudi velike nevarnosti, tolaži dogajanje ob koncu 15. in v 16. stoletju, ko so se ljudje, tudi mnogi intelektualci, bali knjige. Knjiga je predstavljala nevarnost pravemu znanju. Če bereš knjigo, lahko pridobivaš tudi nenadzorovano znanje, kar je po mnenju takratnih varuhov znanja vodilo v herezijo. Leta 1811 so v Angliji luditi uničevali parne statve, saj so se bali, da bodo vsi tkalci končali brez dela. Verjetno smo tudi zdaj na eni izmed takšnih prelomnic. Naj zaradi tega ob tla mečemo pametne telefone ali se odrečemo tudi koristim, ki jih prinaša novost?

V francoskem besedilu sem prebrala, kako, zahvaljujoč UI, robot, dolg sedem metrov, lahko sam navigira po polju, sam poišče plevel in jih mehansko izpuli. Kako UI pomaga zdravnikom pri predpisovanju receptov, kako praktične rešitve in velike koristi UI povzroča tudi v izobraževanju, obrambi, mobilnosti ... Zaradi robota, ki ruva plevel, ni nihče izgubil službe, manjša pa je uporaba pesticidov, kar je koristno z vidika okolja, zdravja in financ.

Berem dalje Vesno in Kozmo: umetna inteligenca je strašljiva, ni oseba, je matematika. Vemo, da zmora predvsem dobro računati. Na podlagi dobrega vložka nam da dober rezultat. Ko so v OpenAI vložili besedila, ki jih je že ustvarila UI, ta ni zmo-

gla razbrati, ali je to napisal stroj ali ne. "Stroj se zacikla. Torej tudi umetna inteligenca potrebuje dotok živega materiala." Materiala, ki ga ustvarja človek. Z UI bo vse lažje, a lažje bo le do takrat, dokler bomo veliko znali. V trenutku, ko ne bomo znali dovolj, bomo zelo težko vedeli, ali je tisto, kar nam sporoča klepetalnik, res ali ne. "Presojevalci resnice bomo morali biti vedno ljudje."

Po Ahačičevih besedah je slovenščina po kakovosti na ravni UI na 35. ali kvečjemu na 40. mestu na svetu. Zato ker smo v to dobo vstopili kot eden najmočnejših jezikov na svetu, zato ker smo dovolj vložili v skupni digitalni bazen. Vsi bomo morali močno podpirati pisce besedil, prevajalce, lektorje, saj bomo inteligenco lahko vzdrževali le, če bomo vanjo vlagali tisto, kar ustvarjajo, pišejo in prevajajo živi ljudje. Predvsem pa, opozarja Vesna: jezik se ohranja, če se ohranja skupnost. Množil se bo, če se bomo družili, brali, pogovarjali drug z drugim iz oči v oči. In tudi to je v našem času ena od možnosti upora.

Do zdaj sem UI, takole za "firbec", vprašala nekaj le dvakrat ali trikrat. Bila je zelo prijazna, zelo mi je hotela pomagati. Njeni odgovori pa se mi niso zdeli zelo inteligentni. Toda verjetno sem kriva jaz, saj je nisem ravno inteligentno spraševala. Morda pa jo za naslednjo kolumno zaprosim, naj vam jo kar ona napiše. A predstavljam si, da bi ji morala vprašanja in navodila postavljati prav toliko časa, kolikor sem ga porabila sama za to kolumno. Ker kako naj bi vam UI sicer napisala kaj takega, da bi bilo podobno prav mojemu slogu in mojemu toku misli?!

Hm, morda pa koristen odgovor najdem v vaši učilnici o UI z naslovom *AI ti to možeš* na "jube-tube", kot temu kanalu reče moj petletni vnuk. Kliknite še vi nanjo, morda razbije tudi kak vaš predsodek o tem čudu.

Pa lepe praznike in srečno novo leto vam želim!

Dragica Jaksetič
dragicajaksetic@gmail.com

Eva Lončarić, osebni arhiv

Dvajsetletna Eva Lončarić je v KPD Bazovica od malega, včlanjena pri nepolnih treh letih in na odru z violo v rokah še pred vstopom v osnovno šolo na Trsatu. Vključitvi v društvo je botrovalo aktivno članstvo mame in tete, Kristine in Barbare Riman, ki sta pripravili tudi prvo monografijo o njegovem dolgoletnem delovanju, k čemur so ju najbolj spodbudile slovenske korenine po materini strani oziroma korenine Evine babice Marije, po prednikih iz Bele krajine in iz znane slovenske glasbene družine Mihelčič. Glasbeno izobraževanje je nadaljevala tudi Eva, v osnovni in srednji glasbeni šoli Ivana Matetića Ronjgova Reka, se učila violo in udeleževala tekmovalij ter bila večkrat tudi prvonagrajena. Pogosto je obogatila tudi prireditve v KPD Bazovica: "V glasbeni šoli smo vajeni nastopov na odru in tudi dvorana društva mi je kmalu postala domača. Nastopov nasploh ne štejem, a moram reči, da se mi je od vseh, organiziranih v okviru KPD Bazovica, najbolj vtisnil v spomin nastop v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani julija 2019 ob odprtju razstave Slovenci na Hrvaškem, ne le zaradi zelo lepega okolja, temveč predvsem zaradi številnih obiskovalcev, največ ob mojih nastopih do tedaj."

Več let je tudi obiskovala pouk slovenskega jezika in kulture po modelu C, najprej na OŠ Pečine: "Prihajala sem od tretjega do sedmega razreda, kot zunanja učenka, ker na moji OŠ ni bilo te možnosti. Pouk mi je bil všeč, spomini so lepi, bilo nam

Eva Lončarić: Veseli me delo z otroki in na delavnicah

je zelo zabavno, a tudi poučno, kajti učiteljica Vida Srdoč je bila stroga in zahtevna, veliko sem se naučila. Žal sem potem lahko učenje slovenščine nadaljevala šele kot dijakinja četrtega letnika Prve hrvaške gimnazije na Sušaku, ko je tam, na prvi srednji šoli na Reki s poukom slovenskega jezika in kulture po modelu C, začela poučevati Simona Mahovič. Kot maturantka pa sem se v tistem času osredotočala predvsem na možnosti za izbiro študija in stik s slovenščino je tako do danes ostal v glavnem le v komunikaciji z društvom in na delavnicah, če ne štejem obiskov sorodnikov v Sloveniji ali bivanja na Bledu, kjer naša družina že leta preživlja del poletnih počitnic." Poudarja, da jo v Sloveniji nasploh najbolj navdušuje urejeno okolje in možnosti za različne oblike rekreacije, zlasti ker je tudi sama več let trenirala atletiko.

Kot članica mladinske skupine v KPD Bazovica zadnja leta redno sodeluje pri delavnicah za otroke, skupaj z Michelle Samardžić in Emo Kraljić. Vse tri so pomembna, velika pomoč in podpora društvu pri poteku dela z najmlajšimi: "Rada imam delo z otroki, zabavno je, kljub temu, da je to generacija, popolnoma drugačna od naše. Zdi se mi preobremenjeni z različnimi dejavnostmi, so pod velikim vplivom interneta in brez mobitela skoraj ne gre, na to je tudi vezana večina njihovih interesov, in opažam, da so tudi manj kreativni, kot je bila moja generacija. Na delavnicah v društvu pa nam je le uspelo pritegniti njihovo pozornost, uporaba mobitela ni bila dovoljena in ... preživeli so. Delavnice in vsi dogodki za otroke so nedvomno zelo pomembni, od miklavževanja ter božičnega in novoletnega praznovanja, ki je tudi mene najprej pripeljalo v društvo, do vrste drugih, izobraževalnih, kulturnih in zabavnih vsebin, ki jih društvo ponuja." Delo z otroki bo verjetno tudi njena usmeritev po končanem študiju, trenutno je v tretjem letniku Fakultete dentalne medicine Univerze na Reki. Kot pravi, se bo morda ob koncu šestletnega študija odločila tudi za kakšno študijsko izmenjavo na Univerzi v Ljubljani.

Kar zadeva mlade v društvu, meni, da je v razvejani dejavnosti dovolj prostora in možnosti zanje, sama pa poleg delavnic za otroke rada priskoči na pomoč tudi ob drugih priložnostih: "V društvo redno prihajam tudi med letom, običajno ob ponedeljkih dopoldne, ter po svojih močeh pomagam pri tajniškem delu, sodelujem pri distribuciji glasila Sopotja ali letaka Info Bazovica in po potrebi ob kakšni prireditvi."

Mladi, simpatični in zelo pridni članici KPD Bazovica smo ob koncu pogovora zaželeli uspešen študij tudi v prihodnje in nadaljnje vztrajanje pri delu v društvu. ■ Marjana Mirković

foto: Đilio Arbula

foto: Nataša Grlica

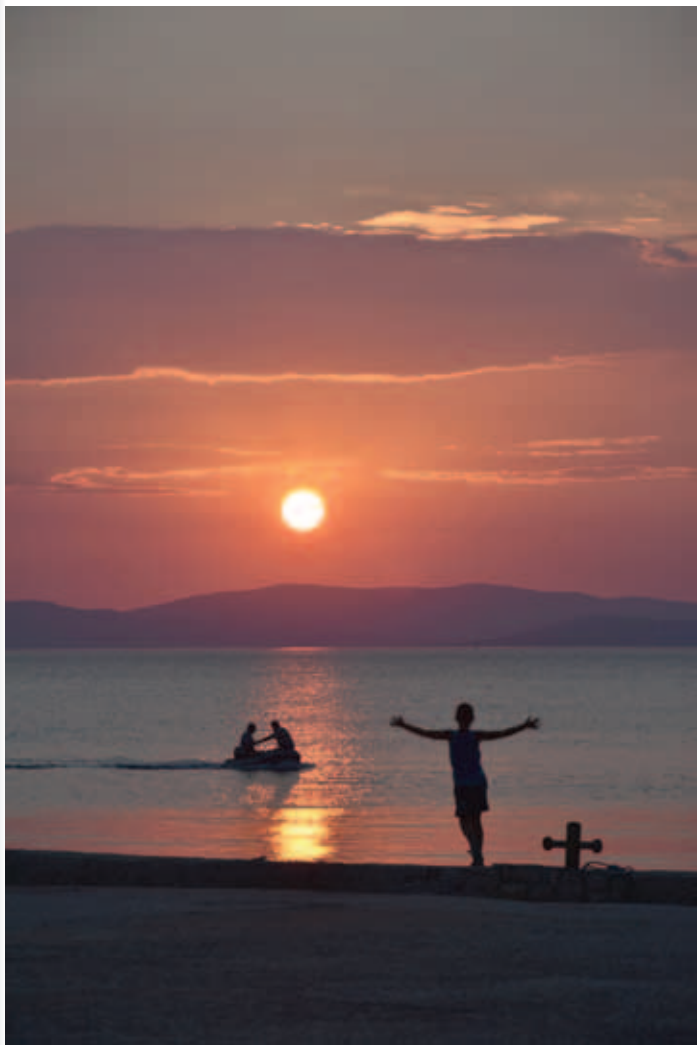

foto: Darko Mohar

foto: Ivan Marko Tomljenović

foto: Mikan Grlica

foto: Sandra Grus